

Libris .RO

Respect pentru oameni și cărți

THOMAS MANN

Lotte la Weimar

Capitolul întâi

Într-o zi, încă vărată, de pe la sfârșitul lui septembrie 1816, lui Mager, chelnerul hotelului La Elefant din Weimar, un om instruit, i s-a întâmplat ceva emoționant și care i-a pricinuit o tulburătoare bucurie. Nu că ar fi fost ceva nefiresc în acel eveniment, dar cert este că lui Mager o bucată de vreme i s-a părut că visează.

În ziua aceea, dimineața, puțin după ceasurile opt, au sosit de la Gotha, folosind cursa obișnuită a poștalionului, și au tras la vestitul hotel din piață trei femei care, la prima vedere – și chiar la a doua –, nu aveau nimic deosebit ca înfățișare. Legătura dintre ele se putea vedea ușor: erau mama, fiica și camerista. Mager, gata să facă plecăciunile de bun sosit, stătea sub bolta de la intrare și văzuse cum rândașul le ajutase pe cele două dintâi să coboare de pe scara trăsurii, în timp ce camerista, pe nume Klärchen, își lua rămas-bun de la surugiul poștalionului, lângă care șezuse și cu care, după toate aparențele, se împăcase foarte bine pe drum. Surugiul se uita la ea cu coada ochiului, zâmbind și gândindu-se probabil

la dialectul în care vorbise fata, și o petrecu din ochi, cufundat într-un soi de meditație zeflemitoare, în timp ce Klärchen, tot răsucindu-se, suflecându-și rochia și făcând grații fără rost, se dădea jos de pe capra înaltă a trăsorii. Surugiul trase de curea cornul care îi atârna la spate, îl duse la gură și începu să sune cu multă simțire, spre bucuria unor băiețași și a câtorva trecători matinali care se opriseră să vadă cine a sosit.

Stând tot cu spatele către hotel, doamnele mai zăboviră puțin lângă trăsura poștei, ca să supravegheze descărcarea bagajului, de altfel destul de modest, în timp ce Mager aștepta clipa în care, liniștite în ce privește cuferele, aveau să se îndrepte către ușă, iar el avea să le întâmpine pe trotuar, cu aerul lui de diplomat, cu un zâmbet curtenitor și totodată ușor reținut pe chipu-i albicios, încadrat de o barbă roșiatică, în fracul lui încheiat până sus, cu cravata spălăcită în jurul gulerului larg și cu pantalonii strâmți trași peste căpatele lăbărțate.

– Bună ziua, prietene, spuse cea mai în vârstă dintre cele două doamne, matroană destul de coaptă, spre șazeci de ani, cam rotofeie, îmbrăcată cu o rochie albă, cu o mantilă neagră, cu mitene de ață și cu o bonetă înaltă, de sub care ieșea la iveală un păr creț, de culoare cenușie, care fusese pe vremuri blond. Ne trebuie locuință pentru trei persoane, o odaie cu două paturi pentru mine și copila mea (copilă nu mai era de mult doamna cea tânără – avea vreo treizeci de ani și ea, păr negru cărlionțat și un guleraș încrețit în jurul gâtului; năsucul fin arcuit al mamei la ea devenise cam

prea ascuțit, prea aspru) și o odăiță, nu prea departe, pentru camerista mea. Putem avea asta?

Ochii ei albaștri, plini de o distinsă oboesală, priviră în sus pe deasupra chelnerului, către fațada hotelului. Gura mică, îngropată în grăsimea pe care vârsta i-o adunase în obraji, avea mișcări deosebit de plăcute. În tinerețe fusese cu siguranță mai drăgălașă decât era acum fiică-sa. Ceea ce sărea în ochi în înfățișarea acestei doamne era însă tremurul de sus în jos al capului, care în bună parte te făcea să crezi că ar fi fost doar o întărire a vorbelor rostite și un îndemn de-a încuviința spusele ei, astfel încât cauza tremurului părea să fie mai mult vioiciunea decât slăbiciunea sau, în orice caz, păreau să fie și una, și alta.

– Desigur, răspunse chelnerul, conducându-le spre ușă pe mamă și pe fiică, în timp ce camerista venea după ei, legănând în mână o cutie de pălării. E drept că avem, ca de obicei, foarte multă lume și ne-am putea afla în situația de-a refuza chiar persoane de cea mai bună condiție, totuși nu ne vom cruța nicio ostenală ca să îndeplinim dorința Domniilor Voastre cum vom putea mai bine.

– Drăguț din partea dumitale! zise doamna cea străină, aruncându-i fiică-sii o privire veselă și plină de înțeles când auzi limbajul frumos ticluit și totodată cu un puternic colorit turingo-saxon al chelnerului.

– Pofțiți, vă rog, pofțiți! spuse Mager, conducându-le politicos în vestibul. Biroul e pe dreapta. Doamna Elmenreich, patroana hotelului, va fi foarte bucuroasă. Pe aici, vă rog.

Doamna Elmenreich, cu un ac în formă de săgeată înfipt în păr, într-o rochie cu talia pe sub piept și o jachetă tricotată, pe care și-o punea din pricină că era nevoită să șadă prea aproape de ușă, trona lângă un mănunchi de pene de scris, o nisiparniță și un abac, îndărătul unui soi de tejghea ce despărțea de restul odăii firida unde se afla biroul. Un funcționar al hotelului, care tocmai ieșise de după pupitrul lui, parlamenta pe englezește mai la o parte cu un domn îmbrăcat într-un pardesiu cu guler înalt și lat, cu siguranță posesorul geamantanelor îngrămădite la intrare. Patroana, care se uita mai mult în treacăt la cei care intrau, fără să ia bine seama la ei, răspunse salutului doamnei vârstnice, precum și la abia schițata reverență a celei tinere înclinând cu demnitate capul și ascultă plecând urechea cererea cu privire la odăi transmisă de chelner, pentru ca să ia apoi un plan al casei, înrămat, peste care își plimbă câteva clipe vârful creionului.

– Douăzeci și șapte, zise ea întorcându-se către servitorul cu șorț care aștepta cu bagajele doamnelor. O cameră cu un singur pat însă nu am. Mamzela o să trebuiască să stea cu camerista contesei Larisch din Erfurt. Avem tocmai acum o mulțime de oaspeți cu oamenii lor de serviciu.

Klärchen, care stătea la spatele stăpână-sii, strâmbă din nas, dar aceasta încuviință.

– O să ne aranjăm și așa, zise stăpâna și dădu să plece, cu rugămintea de a i se arăta odaia și de a i se aduce acolo bagajele.

– Imediat, doamnă, spuse chelnerul. Mai trebuie îndeplinită o formalitate. Vă rugăm din tot sufletul,

câteva rânduri. Nu de la noi pornește toată această pedanterie, ci de la sfânta hermandadă¹. Așa e dumneaei, nu-i chip să se schimbe. Legile și regulile se moștenesc, ca să zicem așa, ca o boală cronică. Îmi permiteți a vă ruga să aveți bunătatea...?

Doamna râse și se uită din nou la fiică-sa, dând din cap amuzată.

– Ah da, zise ea, uitasem. Dacă așa trebuie... De altfel, după cum văd, dumneata ești om cu carte și tare în citate. Dă-mi, te rog, cele trebuincioase!

Și, apropiindu-se de masă, luă cu degetele fine ale mâinii înmănușate cu mitene tibișirul atârnat de o sfoară, pe care patroana i-l întinse, apoi, continuând să zâmbească, se aplecă peste tabla unde mai erau înșirate câteva nume.

Începu să scrie încet, și pe măsură ce scria râsul se potolea, lăsând în urma lui doar chicote ca niște oftaturi, ecouri ale veseliei pe cale de a se stinge. În vremea asta, tremurul de sus în jos al capului se observa și mai bine, poate și din cauza poziției incomode în care scria.

Toți se uitau la ea. Dintr-o parte privea peste umărul ei fiică-sa, ridicându-și sprâncenele frumoase și armonios arcuite (le avea de la mamă), cu buzele strânse într-o schimă batjocoritoare, iar de cealaltă parte, chelnerul Mager trăgea cu ochiul ca să vadă dacă umple cum trebuie rubricile însemnate cu roșu, dar totodată și pentru a-și mulțumi curiozitatea lui de provincial, împins de satisfacția nu pe de-a-ntregul

¹ În spaniolă, *hermandad* – frăție. Denumire a unei asociații din secolul al XII-lea a orașelor castiliene și aragoneze menite a le asigura protecția. Prin extensie, poliție (n.tr.).

lipsită de acea răutate pe care o ai văzând că a sosit clipa când rolul oarecum de efect al necunoscutului trebuie să înceteze, fiind nevoit să-și spună numele și să iasă din anonim. Din vreun motiv sau altul, funcționarul de la birou și călătorul englez conteniseră vorba și se uitau și ei la doamna care scria dând din cap și care forma literele cu luare-aminte, aproape ca un copil.

Mager citi, clipind din ochi: „Doamna consilier aulic Charlotte Kestner, văduvă, născută Buff, din Hanovra, ultimul domiciliu în Goslar, născută la 11 ianuarie 1753 în Wetzlar; cu fiica și camerista“.

– E destul? întrebă doamna consilier aulic; și, văzând că nu-i răspunde nimeni, hotărî tot ea: **Cred că-i destul.**

Apoi, cu o mișcare energetică, voi să pună pe masă țibișirul; uitând însă că nu era slobod, smulse și suportul de care era prins.

– Vai, ce neîndemânatică sunt! spuse ea înroșindu-se și aruncând din nou o scurtă privire către fiică-sa care, cu buzele strânse bațjocoritor, stătea cu ochii plecați. Nu face nimic, se poate pune repede la loc cum a fost, și gata. Iar acum, în sfârșit, hai să ne ducem în odaie!

Și, cu oarecare grabă, dădu să plece. Fiică-sa, camerista și cu chelnerul, urmați de servitorul chel, care ducea geamantanele și cutiile, porniră după ea prin vestibul, către scara care urca la etaj. Mager nu mai sfârșea cu clipitul din ochi. Bătea de câteva ori repede din pleoape, de parcă ar fi confirmat ceva, apoi un scurt răstimp se uita ținută cu ochii lui înroșiți și își deschidea ușurel gura într-un fel despre care n-ai

fi putut spune că e prostesc, ci oarecum bine chibzuit. Când ajunse la prima treaptă, începu să vorbească, oprind în loc tot grupul.

– Vă rog să mă scuzați, zise el. Vă rog foarte mult să mă scuzați dacă întrebarea mea... Nu-i o curiozitate vulgară și nelalocul ei... Avem într-adevăr cinstea... cu doamna consilier aulic Kestner, Madame Charlotte Kestner, născută Buff, din Wetzlar...?

– Da, eu sunt, confirmă zâmbind doamna cea în vârstă.

– Vreau să spun... Da, desigur, așa este... Voiam să întreb numai... dacă... În sfârșit... e vorba de Charlotte... mai pe scurt, Lotte... Kestner, născută Buff, din casa ordinului teutonic din Wetzlar... fostă...

– Da, chiar ea, dragul meu. Numai că nu sunt deloc „fostă“, sunt aici, foarte prezentă, și aș vrea să mă duc în cameră...

– Da, numaidecât, zise Mager și, plecându-și capul, se repezi înainte, dar în clipa următoare se opri iar, pironit locului, și își împreună degetele.

– O, ce minunăție! spuse din adâncul inimii. Ce minunăție, doamnă consilier aulic! Să mă ierte doamna consilier aulic dacă mintea mea nu se poate încă obișnui cu identitatea aici prezentă și cu perspectiva care se deschide... E ceva, ca să zic așa, căzut deodată din cer... Vasăzică, hotelul nostru are cinstea și neprețuita distincție de a găzdui prototipul în carne și oase, dacă-mi este îngăduit a mă exprima astfel... într-un cuvânt, mi-a fost hărăzit să o văd cu ochii mei pe Lotte a lui Werther...

– Într-adevăr, așa este! zise doamna consilier aulic cu un ton grav și calm, în timp ce îi arunca o privire

de dojană cameristei, care chicotea pe înfundate. Și dacă acest lucru ar fi un motiv mai mult ca să ne arăți, ostenite cum suntem de pe drum, camerele noastre, atunci aș fi foarte mulțumită.

— Într-o clipă, spuse chelnerul și porni cu pași repezi. Camera numărul douăzeci și șapte — din păcate —, la etajul al doilea. După cum observă doamna consilier, scara noastră nu e greu de urcat, totuși, dacă am fi bănuț... Deși e mare aglomerație la noi, totuși, fără îndoială că... În orice caz, odaia e arătoasă, dă cu ferestrele spre piață și e plăcută. Chiar acum de curând au locuit în ea domnul și doamna maior von Egloffstein din Halle, când au venit în vizită la mătușa dumneilor, doamna prim-șambelan Egloffstein. În octombrie 1813 a stat tot în camera aceasta un aghiotant al Alteței Sale imperiale marele duce Constantin. Este oarecum o amintire istorică... Vai, Doamne, dar ce vorbesc eu de niște amintiri istorice care, pentru un om cu simțire, nu pot să se compare nici pe departe cu... Numai câțiva pași, doamnă consilier! De la scară mai faceți doar câțiva pași pe coridor. După cum doamna consilier poate să observe, totul e proaspăt văruiț. După ce ne-au vizitat cazacii de la Don, la sfârșitul lui 1813, am fost nevoiți să renovăm temeinic totul — scări, camere, coridoare și saloane —, lucru care poate că trebuia de multă vreme făcut. Și iată că evenimentele năprasnice ale istoriei ne-au silit să-l împlinim, de unde s-ar putea trage concluzia că în viață înnoirile nici nu ar avea loc dacă n-ar fi stârnite de evenimente năprasnice. Nu vreau, de altfel, să atribui în chip exclusiv cazacilor meritul acestor renovări. Am mai avut și

prusaci, și husari unguri, fără să mai vorbim de franțuji, care au venit cei dintâi... Am ajuns. Pofțiți, vă rog, doamnă consilier aulic!

Și, cu o plecăciune, deschise ușa la perete și le făcu loc să între. Femeile cercetară în fugă cu privirea perdelele din muselină scrobită de la cele două ferestre, consola dintre ele, cu oglinda puțin cam ștearsă în rama-i poleită, paturile acoperite de cuverturi albe, care aveau un mic polog pentru amândouă, precum și toate celelalte lucruri de trebuință. O gravură în acvaforte, înfățișând un peisaj cu un templu antic, împodobește peretele. Dușumelele străluceau, bine lustruite.

— Foarte drăguță odaia! spuse doamna consilier aulic.

— Am fi foarte fericiți dacă doamnelor le-ar plăcea la noi. Dacă aveți nevoie de ceva — aici e cordonul clopoțelului. De apă caldă, bineînțeles, am eu grijă. Am fi nespuse de fericiți dacă doamna consilier aulic ar fi mulțumită...

— Da, sigur că da. Doar nu suntem atât de mofturoase. Mulțumesc, îi spuse ea servitorului care, după ce lăsase jos bagajele și le pusese pe suportul de curele, plecă. Și îți mulțumesc și dumitale, i se adresă ea chelnerului, dând din cap în semn că poate să plece. Avem acum tot ce ne trebuie și am vrea...

Mager însă nu se clintea din loc, ci stătea așa, cu mâinile împreunate și cu ochii lui înroșiți ațintiți pe chipul doamnei.

— O, Doamne, Dumnezeu! exclamă el. Ce întâmplare vrednică să fie scrisă, doamnă consilier aulic! Poate că doamna consilier nu-și închipuie ce simte un

om de inimă care, pe neașteptate și fără ca măcar să bănuiască, se pomenește în fața unui eveniment ca acesta, cu niște perspective atât de emoționante... Domnia Voastră sunteți, ca să zic așa, obișnuită cu împrejurările la care mă refer și cu o identitate sfântă pentru noi toți și desigur că toate acestea vi se par banale și cotidiene și nu cântăriți în toată amploarea ceea ce se poate petrece într-un suflet sensibil și de mult îndrăgostit de literatură, care nici pe departe nu se aștepta la una ca asta, ce se petrece în acest suflet atunci când face cunoștință – dacă-mi este îngăduit să spun așa și vă rog să mă scuzați – atunci când se întâlnește dintr-odată cu o personalitate învăluită de strălucirea poeziei și înălțată ca de niște brațe de flăcări către cerul gloriei eterne...

– Uite ce, prietene, răspune doamna consilier cu un zâmbet de împotrivire, deși tremurul capului, care la vorbele chelnerului începuse din nou, foarte vizibil, ar fi putut să fie luat drept o încuviințare. (Camerista stătea la spatele ei și se uita cu o curiozitate amuzată la fața, emoționată aproape până la lacrimi, a lui Mager, în timp ce fiica doamnei consilier, într-un colț al camerei, se ocupa de bagaje cu o vădită nepăsare.) Uite ce, prietene, eu sunt o femeie bătrână și fără pretenții, un om ca mulți alții. Dumneata ai însă un fel de-a te exprima atât de neobișnuit și de ales...

– Mă numesc Mager, zise chelnerul, ca și cum ar fi vrut să dea o explicație; spunea „Maher“, cu pronunția lui moale din Germania Centrală; rostit astfel, cuvântul avea ceva rugător și duios. Sunt, dacă nu sună cumva prea pretențios ce spun, factotumul hotelului, mâna

dreaptă, cum se zice, a doamnei Elmenreich, patroana; dumneaei e văduvă de mai multă vreme, domul Elmenreich a căzut în 1806 jertfă evenimentelor istorice, în niște împrejurări tragice, despre care nu e locul potrivit ca să vorbim. Cu o slujbă ca a mea, doamnă consilier aulic, și în niște vremuri ca acelea prin care a trecut orașul nostru, ai prilejul să cunoști tot felul de oameni și să vezi perindându-se atâtea persoane importante prin originea sau prin meritele lor, încât în chip firesc intervine o anumită indiferență față de contactul cu personalități sus-puse, care au un amestec în evenimentele istorice și poartă nume ce inspiră respect și pun în mișcare imaginația. Așa este, doamnă consilier aulic. Dar iată că acuma această insensibilitate și această nepăsare profesională au dispărut! Trebuie să mărturisesc că în viața mea nu mi s-a întâmplat să primesc și să slujesc pe cineva cu emoția pe care o simt acum în inimă și-n minte, ceva care într-adevăr merită să fie scris. Știam, e drept, că preastimata doamnă, modelul acelei veșnic încântătoare figuri, viețuia printre muritori, și anume în orașul Hanovra, îmi dau acum bine seama că știam toate acestea. Totuși, faptul că știam nu constituia pentru mine o realitate și nicio dată nu mi-am închipuit că voi avea posibilitatea să stau în fața acelei făpturi sacre. Nici în vis nu m-aș fi gândit. Când azi-dimineață m-am trezit din somn – și-s numai câteva ceasuri de atunci –, eram convins că ziua de astăzi este la fel cu atâtea altele, o zi fără nimic deosebit în ea, plină de obișnuitele și cuvenitele ocupații ale funcției mele la poartă și la masă. Soția mea – căci sunt căsătorit, doamnă conilier aulic, iar Madame